

Zpravodajství z jižního Kavkazu

prosinec 2013

Re: Respektujte naše tradice!

Ve Zpravodajství z jižního Kavkazu za listopad jsme vás informovali o otevřeném dopisu adresovaném zvláštnímu velvyslanci EU v Gruzii Thomasi Hammarbergovi, který sepsala skupina osobností gruzínského veřejného života usilujících o zachování „tradičních hodnot“. Nelíbilo se jim, že zpráva o stavu lidských práv v Gruzii, jíž je Hammarberg autorem, přirovnává práva národnostních a náboženských menšin k právům sexuálních menšin. Tento dopis, ve kterém je homosexualita označována za nemravnost a úchytku, však vyvolal reakci. Skupina liberálnější smýšlejících lidí okolo organizace Identoba naopak Hammarbergovu práci chválí a distancuje se od názorů obsažených v prvním dopise. Je tedy zřejmé, že stanoviska Gruzínců a Gruzínek k otázce sexuálních menšin se značně liší a gruzínskou společnost netvoří zdaleka jen homofobové a náboženští fanatikové.

იდენტობა | Identoba
For Gender Equality and LGBT Human Rights

(GE) <http://identoba.com/2013/10/15/hamamberg/>
(EN) <http://translate.google.com/translate?sl=ka&tl=en&js=n&prev=t&hl=en&ie=UTF-8&u=http%3A%2F%2Fidentoba.com%2F2013%2F10%2F15%2Fhamamberg%2F&act=url>

Zemřel spisovatel Amiredžibi

Známý gruzínský spisovatel a bývalý politický vězeň Čabua Amiredžibi zemřel 13. prosince v Tbilisi ve věku 92 let. Amiredžibi se proslavil zejména hrdinským eposem *Data Tutashkhia*, který napsal v 70. letech. Tehdy už měl za sebou 15 let v sibiřském gulagu.

(EN) <http://www.rferl.org/content/amirejibi-novelist-dead/25199542.html>
(EN, GE) <http://1tv.ge/news-view/60226?lang=en>

Víno chráněným kulturním dědictvím

Začátkem prosince oznámila organizace UNESCO, že na její seznam nehmotného kulturního dědictví přibylo 14 nových položek. Je mezi nimi například metoda výroby gruzínského vína nebo tradiční sport *čovgan*, hraný zejména v Ázerbájdžánu a Íránu.

(EN) <http://www.rferl.org/content/georgian-wine-intangible-culture/25190735.html>

Gruzie bez bariér?

Dne 20. prosince byl veřejně představen projekt „Gruzie bez bariér“, jehož hlavní součástí je online mapa určená pro lidi s tělesným postižením, která přehledně znázorňuje bezbariérovou dostupnost různých budov – od škol a úřadů po sportovní zařízení či obchody. Mapa je zatím značně nekompletní, její tvůrci však předpokládají, že se bude postupně rozvíjet a obsahovat stále více informací. V současné době se v Gruzii také pracuje na novém zákonu, který by měl zaručit lidem s tělesným postižením více práv a zlepšit možnosti jejich zapojení do společnosti.

(EN) <http://www.pandusgeorgia.com/index.php?Lang=2>
(EN) <http://www.humanrights.ge/index.php?a=main&pid=17460&lang=eng>

Zlepšení vztahů s Ruskem

Podle vyjádření vrcholných gruzínských i ruských politiků z poslední doby se zdá, že se vzájemné vztahy těchto dvou zemí zlepšují. 21. prosince připustil náměstek ruského ministra zahraničních věcí Grigorij Karasin možnost obnovení diplomatických vztahů a prezident Putin řekl o dva dny dříve, že by Rusko mohlo zrušit vízový režim pro občany Gruzie. Obnovení diplomatických vztahů je však podle gruzínské vlády podmíněno odvoláním ruského uznání nezávislosti Abcházie a Jižní Osetie. Status těchto teritorií, jakož i přítomnost ruských vojáků na nich, tak zůstává nadále zásadní překážkou mírového soužití těchto států. Karasin nicméně zmínil také možné obnovení přímého leteckého spojení mezi oběma zeměmi v nedaleké budoucnosti.

Gruzínská vláda nedávno odmítla navštívit olympijské hry v Soči, přičemž hlavním důvodem je nechuť sdílet vládní lóži olympijského stadionu s prezidenty Abcházie a Jižní Osetie.

(EN) <http://www.rferl.org/content/georgia-russia-improve-ties/25207199.html>

(EN) <http://www.tabula.ge/en/story/78410-karasin-russia-ready-to-restore-diplomatic-ties-with-georgia>

(RU) <http://www.kavkaz-uzel.ru/articles/235405/>

(RU) <http://southosetia.eng.kavkaz-uzel.ru/articles/26551/>

Konec stalinismu v Gruzii?

Socha J. V. Stalina, odhalená v září ve městě Telavi na východě Gruzie, byla 31. prosince odstraněna. Socha vyvolala bouřlivé reakce a krátce po svém odhalení byla poškozena skupinou aktivistů. Podobné sochy se v poslední době objevily hned v několika gruzínských městech, což vedlo skupinu poslanců Gruzínského snu k vytvoření dodatku k tzv. Chartě svobod, který zakazuje veřejné zobrazování symbolů komunistického totalitního režimu. Podle zmíněného zákona přijatého parlamentem 25. prosince mohou být tyto symboly zobrazovány pouze v muzeích a nesmějí být využívány k propagandistickým účelům.

(EN) <http://www.civil.ge/eng/article.php?id=26839>

(EN) <http://www.civil.ge/eng/article.php?id=26734>

Saakašvili má novou práci, ale nesmí na Ukrajinu

Bývalý gruzínský prezident a vystudovaný právník Michail Saakašvili si našel novou práci – od jarního semestru bude přednášet o evropské politice na Tuftově univerzitě v americkém státě [Massachusetts](#). Saakašvili se v prosinci rovněž rozhodl navštívit Kyjev a podpořit tamní protivládní protesty. Za to mu však ukrajinské úřady vydaly oficiální zákaz vstupu do země. Podobný trest si vysloužilo dalších 29 Gruzínců, mezi nimi i reportér televize Rustavi 2 Davit Kakulia. Jako důvod ukrajinské úřady uvedly, že tyto osoby vykonávají „podezřelé aktivity“ a snaží se destabilizovat zemi.

(EN) <http://www.tabula.ge/en/story/78398-saakashvili-to-join-fletcher-school-of-law-and-diplomacy-as-senior-statesman>

(EN) <http://www.rferl.org/content/saakashvili-ukraine-ban/25210898.html>

(EN) <http://www.rferl.org/content/ukraine-georgian-journalist-barred/25207480.html>

(EN) <http://www.tabula.ge/en/story/78371-rustavi-2-reporter-not-allowed-into-ukraine>

Bezcelní zóna s Ruskem

Abcházie a Jižní Osetie uzavřely s Ruskou federací dohody o bezcelním obchodu. Zákon o ratifikaci těchto dohod podepsal 21. prosince prezident Vladimir Putin a abchazský parlament smlouvu schválil o dva dny později. Od nynějška se tak nebude platit clo na veškeré zboží s výjimkou cukru, alkoholu a tabáku vyváženého z Abcházie a Jižní Osetie

do Ruska. Bezcelně se za první rok platnosti této smlouvy bude moci dovézt až 50 tisíc tun benzínu a nafty z Ruska do Abcházie a 35 tisíc do Jižní Osetie.

(RU) <http://www.kavkaz-uzel.ru/articles/235620/>

(RU) <http://www.kavkaz-uzel.ru/articles/235542/>

Pohraničníci zadrželi za dva týdny deset lidí

V období mezi 13. a 27. prosincem zadrželi příslušníci jihoosetské KGB deset lidí, kteří údajně nelegálně překročili hranici s Gruzíí. Bylo mezi nimi šest občanů Jižní Osetie, dva Rusové a dva Gruzínci. Nárůst zadržovaných osob na této hranici v poslední době svědčí o zpříšňování pohraničního režimu a zintenzivňování dohledu nad pohybem osob v pohraniční oblasti. Události souvisejí i s pokračujícím budováním fyzických bariér mezi Gruzíí a Jižní Osetií, tzv. borderizací.

(RU) <http://www.kavkaz-uzel.ru/articles/235902/>

Dolma – tradiční (nejen) arménský pokrm.

Zdroj: Wikimedia Commons

Vánoční krokodýl

Jeden jerevanský supermarket vyvolal v předvánočním období značné pobouření. Zákazníkům totiž nabídl jako alternativu k tradičním vánočním pokrmům, kterými jsou dolma, vepřové nohy či medovník, uzeného krokodýla. Dvanáctikilového plaza dovezeného z USA si lidé mohli koupit v přepočtu za 940 dolarů. Tento případ je pro mnoho lidí v Arménii výmluvným příznakem extrémně rozevřených sociálních nůžek. Malá vrstva nejbohatších si dopřává „nekřesťanský“ drahé exotické zboží a potraviny, zatímco celá jedna třetina obyvatelstva, tedy zhruba milion lidí, žije pod hranicí chudoby.

(EN) <http://www.eurasianet.org/node/67895>

Korupce v justici

Arménský ombudsman Karen Andreasian vydal zprávu, ve které detailně popisuje systém korupčních praktik v tamní justici. Úplatky jsou prý tak běžné, že existuje dokonce jakýsi neoficiální ceník těchto „služeb“. Andreasianova tvrzení potvrzuje i Transparency International, podle které je justice v Arménii jedním z nejkorumpovanějších sektorů. Barometr globální korupce (Global Corruption Barometr), který Transparency International každoročně vydává, ocenil arménskou justici čtyřmi body z pěti (pět bodů značí maximální korupci). Kvůli všudypřítomným úplatkům dokonce před časem stávkovalo několik stovek právníků.

(EN) <http://www.rferl.org/content/armenia-judicial-corruption-price-list/25197495.html>

Ruiny chrámu Krista Spasitele, Gyumri.

Zdroj: Wikimedia Commons

Následky zemětřesení pociťují lidé i po 25 letech

Řada obyvatel druhého největšího města v Arménii, Gyumri, stále žije v provizorních obydlích, kam se uchýlili po ničivém zemětřesení, které sever Arménie zasáhlo 7. prosince 1988. Obrovská katastrofa zničila více než 25 tisíc lidských životů. Kvůli špatné ekonomické situaci Arménie se v oblasti Širak (jejímž je Gyumri administrativním centrem) nezaměstnanost pohybuje okolo 46 procent a celá řada budov je dodnes pouhou hromadou sutin. Většina těch, které

dosud stojí, je v havarijním stavu. Oblast patří mezi nejchudší části Arménie. Mimo jiné v ní roste počet bezdomovců a míra kriminality.

(EN) <http://www.eurasianet.org/node/67839>

(EN) <http://www.tert.am/en/news/2013/12/28/tnakayin-avan/>

Protesty proti vstupu do celní unie

Plánovaný vstup do celní unie s Ruskou federací vyvolal v Arménii podobně jako na Ukrajině odpor značné části veřejnosti. V Jerevanu proběhla jedna demonstrace i během návštěvy Vladimira Putina 2. prosince. Někteří protestující si s sebou přinesli transparenty s hesly proti „putinismu“ a údajné kolonizaci Arménie prostřednictvím unie. Desítky lidí byly zatčeny. Proti vstupu Arménie do celní unie s Ruskem protestuje také ázerbájdžánská vláda. Té vadí, že Arménie porušuje mezinárodní právo tím, že má své vojáky v Náhorním Karabachu, oblasti, která je stále *de iure* součástí Ázerbájdžánu. Podle ministerstva zahraničních věcí bude Ázerbájdžán protestovat proti členství Arménie v celní unii do té doby, než Arménie svou armádu stáhne. Smlouva o vstupu Arménie do ruské celní unie má být připravená v květnu 2014.

(EN) <http://humanrightshouse.org/Articles/19822.html>

(EN) <http://eng.kavkaz-uzel.ru/articles/26800/>

Vzájemný respekt dvou nepřátel

Ministr zahraničních věcí Náhorního Karabachu Karen Mirzojan prohlásil koncem prosince na tiskové konferenci, že v uplynulém roce bylo dosaženo „jistého pokroku“ v řešení karabašského mírového procesu. Ačkoli nebylo dosaženo žádných zásadních hmatatelných výsledků, zejména nedávná schůzka arménského a ázerbájdžánského prezidenta oživila mírový proces. Podobně se na sklonku roku vyjádřil i spolupředsedající tzv. Minské skupiny OBSE James Warlick.

(EN) <http://www.rferl.org/media/video/25206336.html>

(EN) <http://news.am/eng/news/187670.html>

Narušení příměří

Eduard Nalbandian.

Zdroj: mfa.am

Nepatrný optimismus z „jistého pokroku“ v otázce Náhorního Karabachu kazí údajné „vážené narušení příměří“, ze kterého v polovině prosince obvinila Arménie Ázerbájdžán. Podle arménského ministra zahraničí Eduarda Nalbandiana totiž 14. prosince zabil výstřel z ázerbájdžánské strany šestadvacetiletého arménského vojáka.

(EN) <http://www.rferl.org/content/armenia-azerbaijan-karabakh-violations/25202463.html>

Zahraníční neziskovky musí mít ředitele z Ázerbájdžánu

Ázerbájdžánští zákonodárci přijali 17. prosince novelu zákona o nevládních organizacích. Nejvýznamnější změnou, kterou tato novela přináší, je povinnost zahraničních nevládek mít ve svém vedení někoho s ázerbájdžánským občanstvím. Novela omezuje činnost cizích nevládních organizací i v dalších ohledech a velice připomíná zákony, které byly v poslední době přijaty v Rusku.

(EN) <http://www.rferl.org/content/foreign-ngos-azerbaijan/25203809.html>

Protesty v Baku proti drahotě

V ázerbájdžánském hlavním městě se 15. prosince uskutečnila protivládní demonstrace, která byla primárně motivována nesouhlasem se stále rostoucími cenami potravin a benzínu. Demonstranti, kterých bylo několik set, však obviňovali prezidenta Alijeva i ze

zmanipulování říjnových voleb, po kterých se stal na další volební období hlavou Ázerbájdžánu. Protest na místě osobně podpořil i neúspěšný prezidentský kandidát Džamil Hasanli. Účastníci demonstrace také vyjádřili solidaritu se souběžnými protivládními protesty v Kyjevě.

(EN) <http://www.rferl.org/content/baku-protests-fuel-food/25201364.html>

Smlouva o dodávkách plynu do Evropy podepsána

Konsorcium světových energetických gigantů, sdružující British Petrol, norský Statoil, ruský LUKoil, francouzský Total, turecký TPAO, íránský NIOC a ázerbájdžánský SOCAR, uzavřelo v prosinci v Baku finální smlouvu o vybudování plynovodů TANAP a TAP, které by měly dopravovat plyn z kaspického pole Šah Deniz do Evropy. Uzavření této smlouvy tak zřejmě znamená konec konkurenčního projektu Nabucco, který měl rovněž pomoci snížit závislost Evropy na ruském plynu. Podepsání dohody uvítal jak ázerbájdžánský prezident Alijev, podle kterého tento plynovod „změní energetickou mapu Evropy“, tak například evropský komisař pro energetiku Günther Oettinger či britský ministr zahraničí William Hague, kteří se slavnostní ceremonie osobně účastnili.

(EN) <http://www.rferl.org/content/article/25203807.html>

Trasa plynovodů TANAP (světle modrý) a TAP (červený). Zdroj: trans-adriatic-pipeline.com

Anar Mammadli.

Zdroj: humanrightshouse.org

Šéf organizace sledující volby stíhán

Ředitel Centra pro monitoring voleb a studium demokracie Anar Mammadli byl obviněn z daňových úniků a nelegálního podnikání. Shodou okolností právě Mammadliho organizace sledovala loňské volby a kritizovala jejich průběh. Mimo jiné odhalila celou řadu podvodů při sčítání hlasů. Pochopitelně se tak nabízí vysvětlení, že Mammadliho stíhání je motivované snahou umlčet ho, jakož i celou organizaci.

(EN) <http://www.rferl.org/content/azerbaijan-election-watchdog-charged/25205004.html>

(EN) <http://www.rferl.org/content/azerbaijan-elections/25203033.html>

(EN) <http://humanrightshouse.org/Articles/19866.html>

Akce na podporu Zaura Hasanova

Před sídlem Ázerbájdžánské konfederace odborových svazů v Baku se 25. prosince pokusil upálit dvaadvacetiletý veterán z karabašské války a otec pěti dětí Zaur Hasanov, který si z bojů odnesl vážné zranění s trvalými následky. Hasanov si po válce v roce 1995 otevřel malou kavárnu ve čtvrti Bibiheybat, která se stala jediným zdrojem příjmu jeho sedmičlenné rodiny. Problémem bylo, že vlastnictví pozemku, na kterém se jeho kavárna nacházela, si nárokovala Ázerbájdžánská konfederace odborových svazů. Následovalo několik let soudních tahanic, které nakonec odborová organizace vyhrála a Hasanovu

kavárnu nechala srovnat se zemí. Beznaděj a existenční ohrožení jeho rodiny ho nakonec dohnala až k zoufalému činu demonstrativní sebevraždy. Po zveřejnění okolností jeho případu se mezi lidmi zvedla vlna solidarity a na 28. prosince byla svolána demonstrace v centru Baku na jeho podporu. Tentýž den dopoledne však Hasanov zemřel.

(RU) <http://www.kavkaz-uzel.ru/articles/235823/>

(EN) <http://eng.kavkaz-uzel.ru/articles/26788/>

(EN) <http://eng.kavkaz-uzel.ru/articles/26791/>

Turkvision: Vítězem je Ázerbájdžán!

V prosinci se v Baku uskutečnil první ročník pěvecké soutěže Turkvision. Jak název napovídá, soutěž je výrazně inspirovaná soutěží Eurovision. Liší se však v tom, že je určena výhradně pro turkicky mluvící část

světa a jejím smyslem je podpořit pocit sounáležitosti mezi těmito národy, obývajícími obrovský prostor od Balkánu až po Sibiř. První ročník soutěže vyhrál domácí zástupce, Farid Hasanov.

(EN) <http://www.eurasianet.org/node/67898>

Ázerbájdžán se dostal mezi TOP 10 zemí, v nichž jsou nejvíc věznění novináři

Podle nové zprávy Výboru na ochranu novinářů (Committee to Protect Journalists, CPJ) je Ázerbájdžán na 7. příčce mezi zeměmi, ve kterých jsou nejvíce věznění novináři. První tři místa obsadily Turecko, Írán a Čína.

(EN) <http://www.rferl.org/content/cpj-jailing-journalists/25204685.html>

Spor s Íránem kvůli hře

Čovgan, znázorněný na perské miniatuře. Tabriz, 16. století.
Zdroj: Wikimedia Commons

Ve vztazích mezi Ázerbájdžánem a sousedním Íránem byla a stále je celé řada konfliktních témat. Mezi nejvýznamnější patří zřejmě spory o využívání zásob nerostných surovin v Kaspickém moři. Poté, co UNESCO uznalo *čovgan*, hru nápadně připomínající pólo, součástí světového kulturního dědictví, rozhořel se mezi oběma zeměmi spor i o původ tohoto sportu. Jako zemi původu totiž UNESCO uvádí Ázerbájdžán, proti čemuž Íránci protestují. Později se ke sporu přidali i Tádžikové, kteří tvrdí, že hra pochází z jejich země. Uvedení *čovganu* na seznam UNESCO a přiznání jeho původu Ázerbájdžánu by podle mnohým mohlo být tamním režimem použito i pro politické účely – a to tak, že přitáhne pozornost světové veřejnosti k vleklému konfliktu o Náhorní Karabach. Přispět by k tomu mohl i fakt, že tato hra se tradičně hraje na zvláštních krátkonohých koních plemene známého jako „karabašský kůň“.

(EN) <http://www.eurasianet.org/node/67870>

K odběru měsíčního zpravodajství z jižního Kavkazu se můžete snadno přihlásit na <http://www.cestainiciativy.cz>

Líbí se vám zpravodajství? [Pomozte nám pokračovat v jeho vydávání!](#)

NEzávislé Sociálně Ekologické HNUTÍ – NESEHNUTÍ
tř. Kpt. Jaroše 18, 602 00 Brno, tel.: 543 245 342, e-mail: martin@nesehnuti.cz
<http://www.nesehnuti.cz>

Na vzniku tohoto přehledu zpráv se podíleli:
Štěpán Lohr, Martin Hyťha, Milan Štefanec, Kateřina Špácová

Poznámky:

Názvy některých měst i území na jižním Kavkaze se staly součástí politických bojů, které navazují na přímé vojenské konflikty mezi různými znepřátelenými zeměmi. Proto se můžete ve zpravodajství v ruském i anglickém jazyce setkat s názvy jako Sukhumi/Sukhum, Stepanakert/Khankendi [1], Tskhinvali/Tskhinval, South Ossetia/Tskhinvali Region apod. V tomto zpravodaji se snažíme používat pro pojmenování hlavních měst neuznaných či částečně uznaných území jazykovou podobu, která byla konzultována s Ústavem pro jazyk český Akademie věd České republiky (pokud taková podoba existuje).

Pro bezprostřední vzhled a ilustraci některých názorových postojů politického života na jižním Kavkaze občas uvádíme i odkazy na zdroje, které vyjadřují stanovisko pouze jedné ze zainteresovaných stran či na zdroje, které v žádném případě nelze označit za nezájaté. V žádném případě to neznamená, že se redakce tohoto zpravodaje ztotožňuje se všemi názory či východisky médií, jejichž odkazy uvádíme.

[1] Ázerbájdžán v roce 1991 přejmenoval město na Chankendi a používá pouze tento název, Arménie a arménské obyvatelstvo, které nyní město ovládá, používají název Stepanakert vzniklý v dobách Sovětského svazu v roce 1923.